

Aan de **ONDERKANT** ligt de lat altijd hoger

Verhalen uit de buik
van de samenleving
Marijke Decuypere
& Guy Malfait

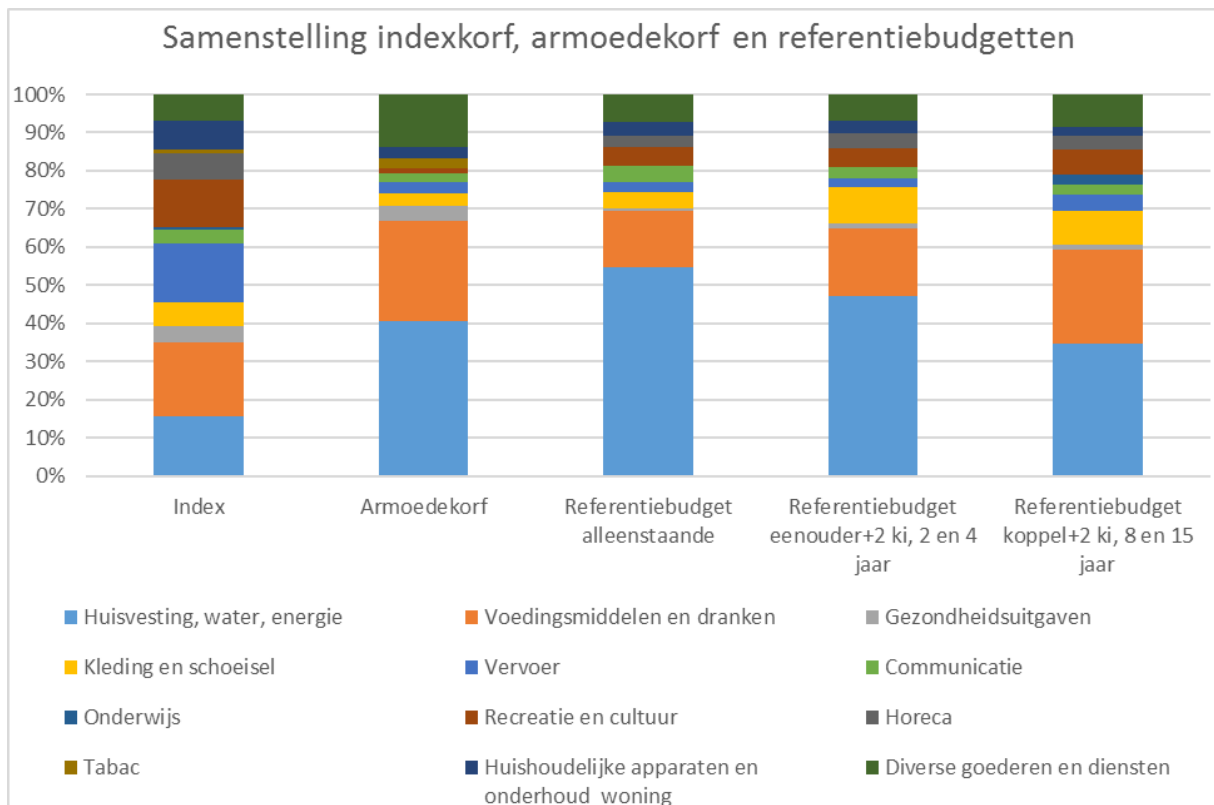
Geld

“Ze besteden hun geld te veel aan zaken zoals een smartphone, flatscreen, alcohol, sigaretten of huisdieren en te weinig aan zaken die echt nodig zijn, aan de basisbehoeften. Ze zouden beter prioriteiten leggen”.

Bijdrage door Storms, Cornelis en Van Thielen:

Onderzoek naar overlevingsstrategieën van mensen met een beperkt inkomen (Engbersen, 1987; Nisterlrooij, 2003; Bennet, 2008; Kempson 2008, 1994; Ridge, 2009; Van Thielen & Storms, 2013) leert dat gezinnen in armoede juist wel prioriteiten stellen. Zo komen hun kinderen stevast op de eerste plaats en schuiven ouders hun eigen behoeften aan de kant om hun kinderen te kunnen geven wat andere kinderen krijgen. Ouders uit arme gezinnen stellen bijvoorbeeld vaak hun eigen medische kosten uit om met kinderen naar de dokter te kunnen gaan, ze slaan een of meerdere maaltijden over om hun kinderen drie maaltijden te kunnen voorschotelen, ze kopen tweedehandskleding voor zichzelf en vaker nieuwe kleding voor de kinderen of ze zetten de verwarming af als de kinderen naar school zijn of slapen. Ook het prioritair betalen van de huisvestingskosten kenmerkt het uitgavenpatroon van gezinnen in armoede (Engbersen ,1987; Kempson, 1994; Van Thielen & Storms, 2013). Het niet betalen van de huur of lening heeft immers zware consequenties. Door deze kosten eerst te betalen vermijden arme gezinnen dat ze op straat te belanden. Gezien de hoge huurprijzen zijn ze echter vaak aangewezen op het huren van goedkopere, niet-

kwaliteitsvolle woningen. Dit heeft een negatieve impact op hun gezondheid, de onderlinge relaties, hun sociale netwerk en de onderwijsprestaties van de kinderen (Anderson, White, & Finney, 2012; Griggs & Walker, 2008; Howden-Chapman et al., 2012; Liddell & Morris, 2010). Langs de andere kant, wanneer mensen te veel zelfcontrole aan de dag moeten leggen, holt dit hun zelfbeheersing uit (Baumeister, Tierney & Mudde, 2012). Van armoede kan je niet vrij nemen en de constante stress en bezorgdheid om het einde van de maand te halen, maken het leven bijzonder vermoeiend. Omdat iedereen, arm of rijk, slechts beschikt over een beperkte energiebron, zou men ervoor moeten zorgen dat personen die niet steeds moeten uitputten en zo falen in hun zelfregulatie (Muraven & Baumeister, 2000). Dit verklaart waarom ook arme mensen geld uitgeven aan zaken die niet nodig of ongezond zijn, zoals sigaretten. De andere hierboven genoemde producten zijn niet noodzakelijk voor het vervullen fysieke behoeften, maar wel voor het vervullen van culturele en sociale behoeften (Storms, 2012). Hoeveel euro's men hieraan jaarlijks spendeert kunnen we achterhalen via het huishoudbudgetonderzoek. Dit leert ons dat vergeleken met meer begoede gezinnen (25% rijkste gezinnen), lage-inkomensgezinnen (25% armste gezinnen) in 2014 de helft of minder uitgaven aan een smartphone, een televisietoestel, alcohol of huisdieren. Voor sigaretten liggen de uitgaven op dezelfde hoogte en voor tabak liggen ze 2,5 keer hoger. Onderstaande tabel toont de samenstelling van het budget van een gemiddeld Belgisch gezin (index) en vergelijkt dit met het budget van een gezin dat gerechtigd is op het leefloon (armoedekorf) en met het budget dat gezinnen minimaal nodig hebben om volwaardig aan de samenleving te kunnen deelnemen (referentiebudgetten voor gezinnen die huren op de private markt en in een goede gezondheid verkeren).

Bron: Storms & Cherenti, 2013

We lezen af dat de budgetten van gezinnen in armoede en de referentiebudgetten een andere samenstelling kennen dan het budget van een gemiddeld gezin. Deze laatste besteden een opmerkelijk kleiner deel van hun inkomen aan het vervullen van hun fysieke behoeften (huisvesting, voeding, gezondheid & kleding) en opvallend meer aan uitgavenposten als vervoer, recreatie en cultuur of horeca.

Literatuur:

Anderson, W., White, V., & Finney, A. (2012). Coping with low incomes and cold homes. *Energy Policy*, 49, 40-52.

Baumeister, R. F., Tierney, J. M., & Mudde, B. (2012). Wilskracht: de herontdekking van de grootste kracht van de mens. Nieuwezijds.

Bennet, F. (2008). How low-income families use their money. In J. Strelitz & R. Lister (Eds.), *Why money matters* (pp. 115-124): Save the children

Engbersen, G., Van de Veen, R., & Schuyt, C. J. M. (1987). *Moderne armoede: overleven op het sociaal minimum: een onderzoek onder 120 Rotterdamse huishoudens*. Leiden.

Griggs, J., & Walker, R. (2008). The costs of child poverty for individuals and society. A literature review (pp. 33). York: Joseph Rowntree Foundation.

Howden-Chapman, P., Viggers, H., Chapman, R., O'Sullivan, K., Telfar Barnard, L., & Lloyd, B. (2012). Tackling cold housing and fuel poverty in New Zealand: a review of policies, research and health impacts. *Energy Policy*, 49, 134-142.

Kempson, E., Bryson, A., & Rowlingson, K. (1994). *Hard times?: how poor families make ends meet*. London: Policy Studies Institute

Liddell, C., & Morris, C. (2010). Fuel poverty and human health: a review of recent evidence. *Energy Policy*, 38, 2987-2997.

Ridge, T. (2009). *Living with poverty. A review of the literature on children's and families experiences of poverty*. Reserch Report No 594 (pp. 102): Departement for Work and Pensions.

Storms, B., & Cherenti, R. (2013). De aanpassingen van minimuminkomens aan de welvaart? Vaart iedereen even wel. In L. Willy, P. Isabelle, J. Vranken, & R. Ronan Van (Eds.), *Armoede in België. Jaarboek 2013* (pp. p. 161-179). Leuven: Acco

Storms, B. (2012). *Referentiebudgetten voor maatschappelijke participatie*. Doctoraal proefschrift. (PhD), UA, Antwerpen.

van Nistelrooij, R. (2003). *Regels die mensen blokkeren. Armoedemechanismen, overlevingsgedrag en het falen van regels*. (pp. 148). Utrecht: Stichting Sjakuus.